

Rijksuniversiteit Groningen

Orthopedagogiek

Erik J. Knorth
Jana Knot-Dickscheit
Tim Tausendfreund

Ambulant en niet ambulant

Ontmoetingen aan de
voor- en achterkant
of ook gaande door het pand?

RUG

Triple Z

zo licht mogelijk van aard

zo dicht mogelijk bij huis

zo kort mogelijk van duur

RUG

Ambulantisering

residentiële centra

1982: ± 21.000 plaatsen

2002: ± 12.700 plaatsen

reductie met bijna 40%

RuG

Ambulantisering

“De jeugdzorg ging lang uit van het zogenoemde *zo-zo-zo principe*: dat de hulp zo vroeg mogelijk, zo licht mogelijk en zo dicht mogelijk bij huis moet worden geboden. *Ik vrees dat we het daar alleen niet meer mee redden*. We moeten naar mijn mening direct zware hulp inzetten wanneer het belang van het kind daarom vraagt, dus op tijd én op maat.”

(Tielen 2005: 99f)

RuG

Grenzen aan de Ambulantisering

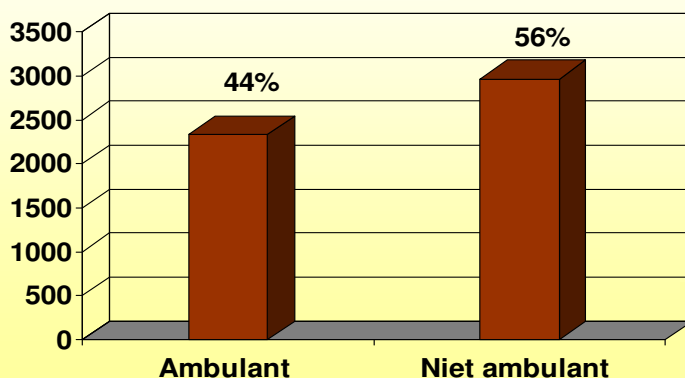
- behoefte aan 'zware' jeugdzorg
- effectiviteit van ambulante zorg
- vernieuwing van conceptuele kaders

RuG

Behoefte aan 'zware' jeugdzorg

Jeugdigen die langer dan 9 weken
wachten op jeugdzorg
- 1 januari 2006 -

(MOgroep 2006)

RuG

Vermijden van uithuisplaatsing?

Effecten van IPT-programma's

Families First

Teruglopen van een plaatsingsrisico
van 71% tot 45% binnen een jaar

(De Kemp, Veerman en Ten Brink 2003)

RuG

Vermijden van uithuisplaatsing?

Indicatie voor extra hulp

Families First

- een op de vier gezinnen (1/4)

Intensieve Orthopedagogische Gezinsbegeleiding

- een op de zes gezinnen (1/6)

(De Meyer & Veerman 2006: 20 & 42)

RuG

Vermijden van uithuisplaatsing?

“Hoewel het beleidsmatig (...) een gewilde doelstelling is (hulp aan huis is goedkoper dan een uithuisplaatsing van een kind), stellen we toch voor om het voorkómen van een uithuisplaatsing niet meer als expliciete doelstelling van vormen van intensieve thuisbehandeling op te nemen (Whittaker & Maluccio 2002). Het wekt de indruk dat alleen wanneer een uithuisplaatsing van het kind voorkómen is, de doelstelling bereikt en dus de hulp geslaagd is.”

(Kemper 2004: 230-231)

RuG

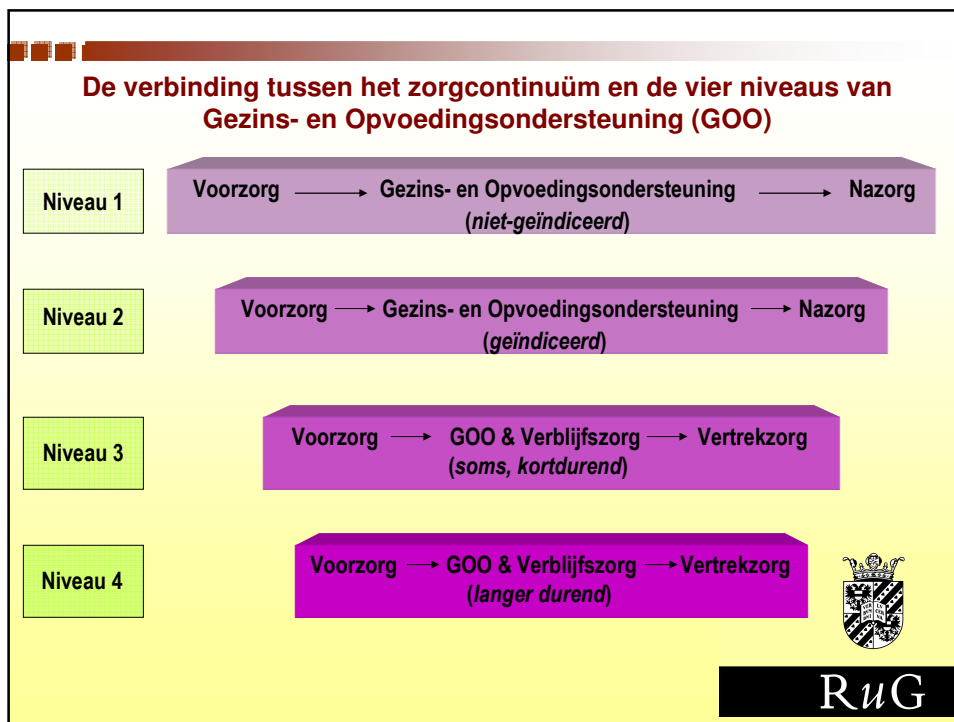
Conceptuele vernieuwing

Pinkerton, J. (2006)

Reframing practice as family support: Leaving care.
In P. Dolan, J. Canavan, & J. Pinkerton (Ed.), *Family support as reflective practice* (pp. 181-195).
London/Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.

RuG

Conceptuele vernieuwing

Niveau kiezen

I. bij het initiëren van hulp dient meteen dat niveau van ondersteuning gekozen te worden, dat het meest tegemoet komt aan de problemen en behoeften van het cliëntsysteem en/of waarvan op grond van wetenschappelijk onderzoek bekend is dat het 't meest effectief is ten aanzien van probleemreductie en doelrealisatie;

RuG

Conceptuele vernieuwing

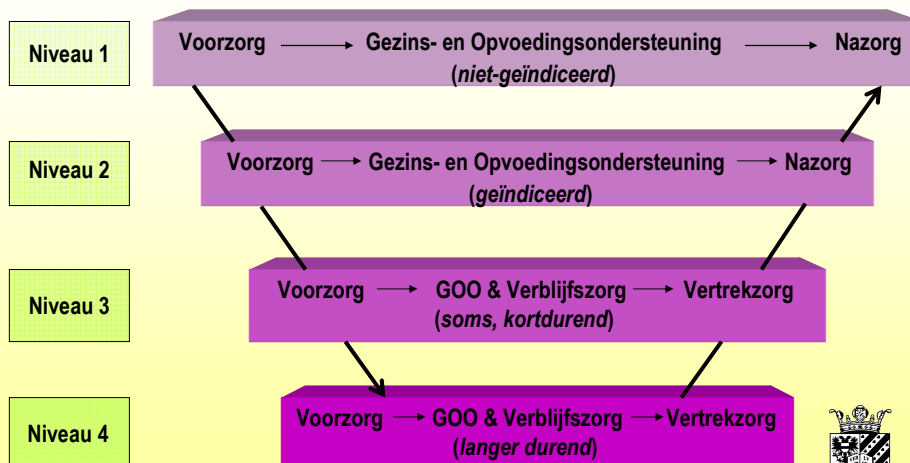
Zorgcontinuüm

- II. bij het in praktijk brengen van deze gezins- en opvoedingsondersteuning is het gewenst de interventie 'in te bedden' in een zorgcontinuüm, waarbij er altijd sprake is van *voorzorg* en *nazorg*, alsmede van *vertrekzorg* wanneer (tijdelijk) verblijf van de jeugdige buiten het gezin deel uitmaakt van het ondersteuningarrangement.

RuG

De verbinding tussen het zorgcontinuüm en de vier niveaus van Gezins en Opvoedingsondersteuning (GOO)

RuG

Zo zwaar als nodig...

Scholte, E. M., & Van der Ploeg, J. D. (2003)

Effectieve hulpverlening aan jeugdigen met meervoudige psychosociale problemen. Deel I en II.

Amsterdam: NIPPO.

RuG

Zo zwaar als nodig...

Netto-effect

% van jeugdigen die vooruit gaan

minus

% van jeugdigen die achteruit gaan

Voorbeeld
40% - 10% = 30%

NIPPO onderzoek

- Netto-effect van de onderzoeksgroep (N=91) bedraagt +34%

RuG

Zo zwaar als nodig...

NIPPO onderzoek

Type jeugdzorg	Ambulant licht (n = 16)	Ambulant intensief (n = 26)	Pleegzorg (n = 10)	Residentieel licht (n = 20)	Residentieel intensief (n = 19)
Angstig / depressief	++	+	+	--	++
Teruggetrokken	-	+	+	-	-
Agressie	--	+	+	++	++
Delinquentie	--	+	+	++	++
Aandachtsproblemen	-	-	-	-	+
Denkproblemen	-	++	--	-	++
Sociale problemen	++	+	++	--	++
Probleemzwaarte bij start hulp	-	+	-	+	++

+ bovengemiddelde vooruitgang;
 ++ bovengemiddelde vooruitgang *die significant verschilt*; Idem bij de minnen (--)

(Scholte & Van der Ploeg 2003, deel II: 66)

RuG

Zo zwaar als nodig...

NIPPO onderzoek

Gedragstype: **Agressie** (CBCL)

Positief

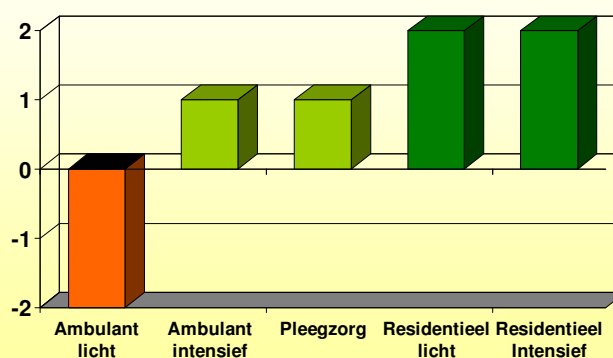
Significant
verschil

verschil

verschil

Significant
verschil

Negatief

(Scholte & Van der Ploeg 2003, deel II: 66)

RuG

... en ingebed in een zorgcontinuüm

bestrijding discontinuïteit

- vertrektraining (VT)
- scholings- en trainingsprogramma's (STP)

RuG

... en ingebed in een zorgcontinuüm

Biehal, N. (2006).

*Reuniting looked after children with their families:
A review of the research.*

London: National Children's Bureau.

RuG

Kans op *hereniging vergroten*

Componenten

- **intensieve gezinsondersteuning;**
- **planmatige, op individueel geval afgestemde aanpak;**
- **opstellen van doelen, samen met ouders;**
- **toepassen van gedragsmatige interventies;**
- **werken met contracten.**

(Biehal 2006)

RuG

Kans op *reintegratie* wordt *verkleind* door...

Factoren

- **gebrek aan beschikbare nazorg-staf;**
- **gebrekkige implementatie van nazorgplannen;**
- **verkeerde (soms overhaaste) besluitvorming: verblijfszorg beëindigen terwijl er aan de problemen en opvoedingsvaardigheden van de ouders thuis niets is veranderd.**

(Biehal 2006)

RuG

... en ingebed in een Zorgcontinuüm

**Schmidt, M. H., Schneider, K., Hohm, E., Pickartz, A.,
Macsenaere, M., Petermann, F., Flosdorf, P.,
Hölzl, H., & Knab, E. (2002).**

Effekte erzieherischer Hilfen und ihre Hintergründe.
Stuttgart: Verlag W. Kohlhammer
(Band 219, Schriftreihe des Bundesministeriums für
Familie, Senioren, Frauen und Jugend).

<http://www.bmfsfj.de/Kategorien/Forschungsnetz/forschungsberichte,did=5916.html>

RuG

... en ingebed in een Zorgcontinuüm

JES Studie

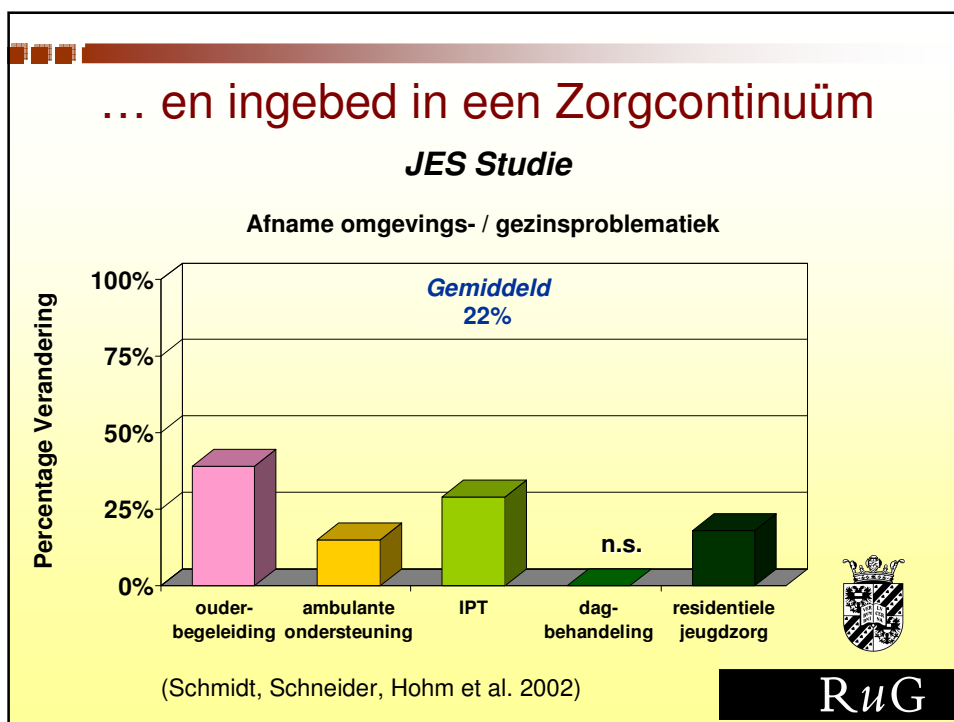
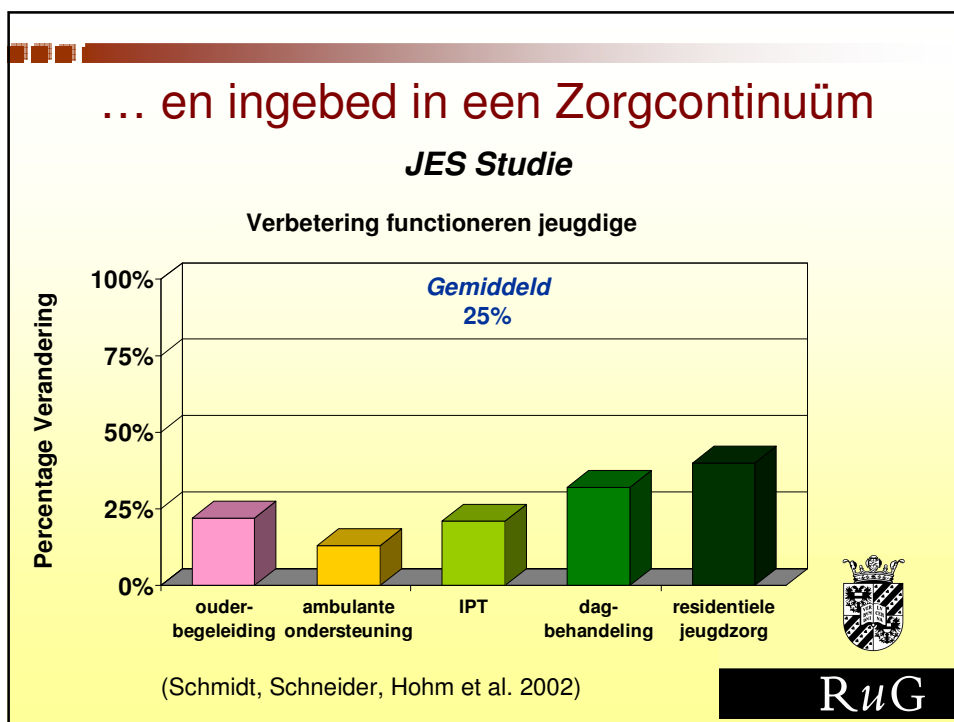
(N=230)

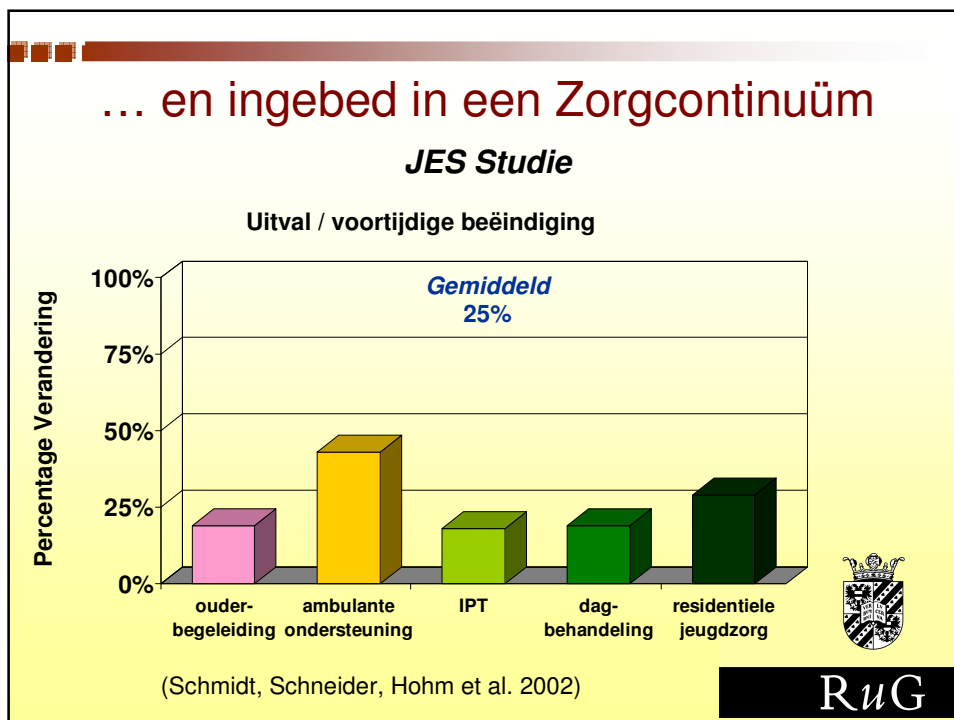
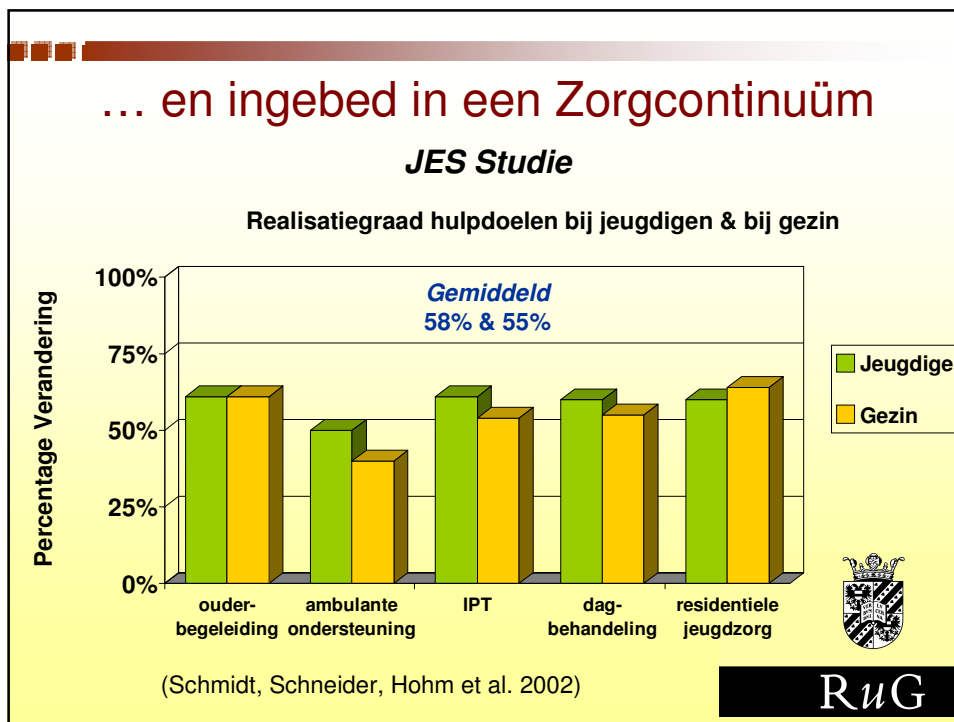
Type Opvoedingshulp

1. ouderbegeleiding
2. ambulante gezinsondersteuning
3. intensieve pedagogische thuiszorg
4. dagbehandeling
5. residentiële zorg

RuG

... en ingebed in een Zorgcontinuüm

Belangrijke voorspellers van uitkomsten

Gegevens van

- **cliënt:** kenmerken van jeugdige en gezin
- **structuur:** kenmerken van hulpverleningsinstelling
- **proces:** kenmerken van hulpverleningsproces

Belangrijkste voorspeller:

- **procesgegevens**

(Schmidt, Schneider, Hohm et al. 2002)

RuG

Conclusies

- **gezins- en opvoedingsondersteuning (GOO)**
GOO dient centraal te staan; bij uithuisplaatsing dient verblijfszorg gepaard te gaan aan ambulante zorg
- **zorgcontinuïteit**
voorbereiding, nazorg en, waar opportuun, vertrekzorg dienen deel te zijn van de hulpverlening

RuG

Conclusies

Dus niet zo-zo-zo, maar GOO GOO GOO

RuG

Conclusies

- **gezins- en opvoedingsondersteuning (GOO)**
GOO dient centraal te staan; bij uithuisplaatsing dient verblijfszorg gepaard te gaan aan ambulante zorg
- **zorgcontinuïteit**
voorbereiding, nazorg en, waar opportuun, vertrekzorg dienen deel te zijn van de hulpverlening
- **longitudinaal onderzoek**
om te weten wie van de zorg profiteert dienen wij systematisch kinderen, jongeren en gezinnen in hun contacten met de jeugdzorg te volgen.

RuG